

En modell av stödjande insatser för elevhälsa i lärmiljöer

**Utveckling av ett verktyg
för att bedöma det sociala klimatet**

Mara Westling Allodi

Professor

Linda Sundbom & Carina Yrwing

Specialpedagoger

Specialpedagogiska Institutionen

Innehåll

- Det sociala klimatet i lärmiljön
- Relation till hälsa och välbefinnande
- En teoretisk modell för att analysera, stödja & utveckla
- Utprövning i 7-9 skolor
- Utveckling och test av ett verktyg att använda i arbetslaget
- Vidareutveckling och tillämpningsområden

Specialpedagogik och elevhälsa

- Uppgift att ge stöd och bidra till delaktighet lärande och hälsa
- Kritik för att vara reaktiva - inte förebyggande - inte promotiva
- Kritik för att vara för individinriktade, se brister och föreslå åtgärder övervägande på individnivå
- Specialpedagogisk forskning borde bidra med att stödja promotiv specialpedagogiskt arbete
- Åtgärddar brister på organisations- och gruppnivå och utvecklar

Vilka utmaningar handlar det om?

- Låg skolnärvaro, hemmasittare
- Skolvägran
- Bristande motivation, skolsvårigheter
- Undvikande av uppgifter
- Oro, stress, psykosomatiska besvär
- Isolering, social utanförskap
- Beteendeproblem
- Självmondsbeteende

Vad är det sociala klimatet i lärandemiljön?

Det sociala klimatet i lärandemiljön

- Det sociala klimatet skapas genom relationerna mellan lärare och elever och mellan elever
- Kvalitet och kvantitet av kommunikation och samspel påverkar elevernas välbefinnande, motivation, självuppfattning och lärande

Westling Allodi, Sundbom & Yrwing

Varför är det viktigt?

**Varför är det viktigt för
specialpedagogiskt arbete?**

Samspel Person-Miljö (Kurt Lewin)

- Beteende är resultatet av samspel mellan individ och miljö
- Lärandemiljön påverkar beteendet
- Samma miljö påverkar olika
- Beteende är resultatet av samspel mellan individ och miljö
- Lärandemiljöer kan skydda eller skada

Evidens från olika studier

- Kvalitet i förskola skyddar mot risker i uppväxtmiljön (Sylva et al.)
- Konflikter med lärare ökar elevers externaliserande beteende (Henricsson & Rydell)
- Stödjande relationer med lärare och elever ökar välbefinnande och lärande - skyddar elever som riskerar att få svårigheter (Pianta & Hamre, Danielsen, Kiuru et al.)
- Positiva effekter av program för *socio-emotional learning* på attityder, självuppfattning välbefinnande hälsa och resultat (Durlak, Rimm-Kauffman et al.)
- Arbetsmiljöns betydelse på symptom på depression och utmattningssyndrom: höga krav, små påverkansmöjligheter, bristande stöd, mobbning (SBU)

**Om det är så viktigt -
varför bryr vi oss inte om det?**

**Motstånd mot och nedvärdering
av känslomässiga aspekter**

Känslornas roll i lärande

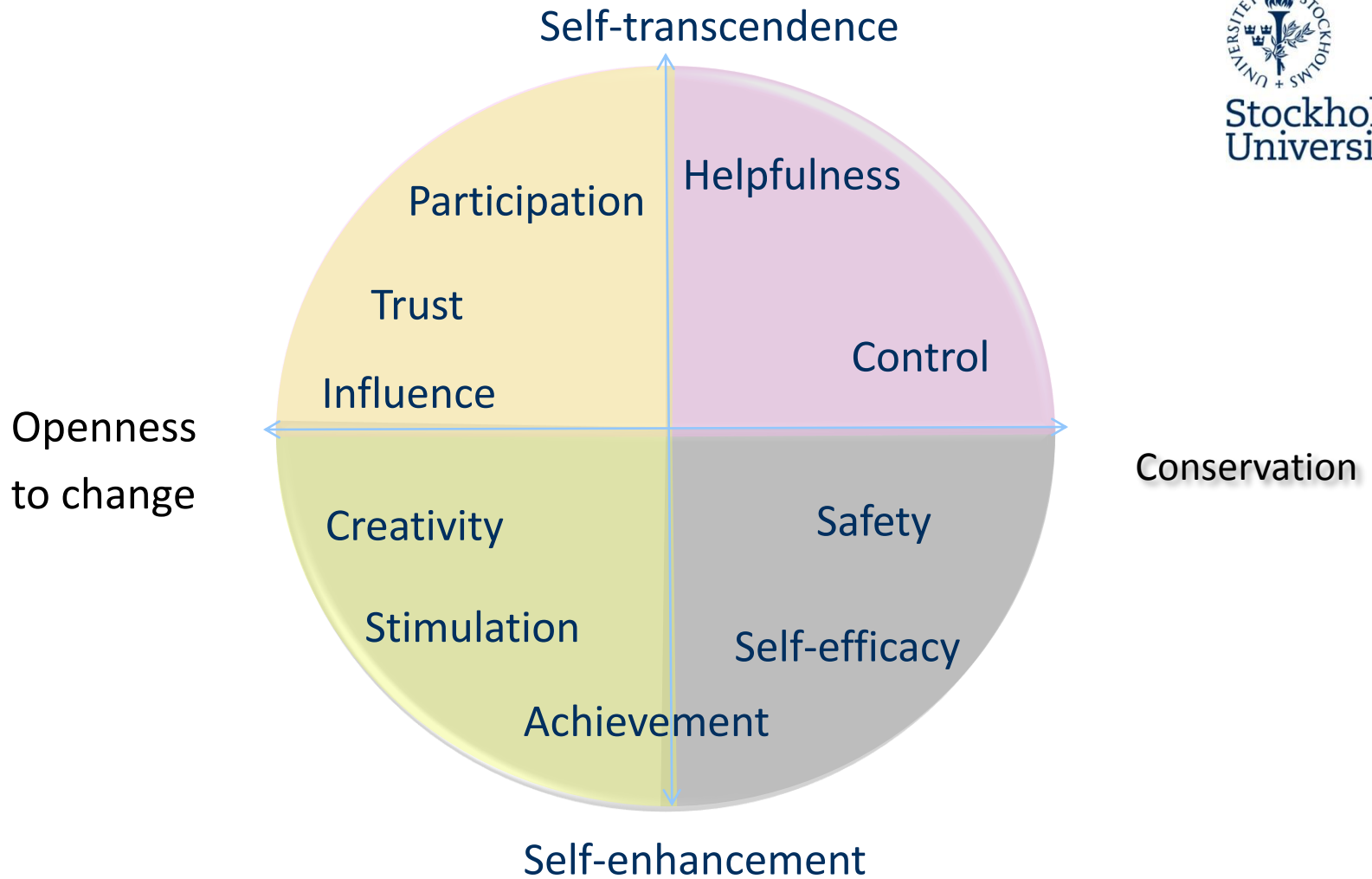
- Stark evidens från neurovetenskap
- Känslor påverkar koncentration
motivation minne
- Oro, skam, rädsla hindrar lärande
- Känslor och tänkande är inte
motsatta fenomen
- Den känslomässiga utvecklingen är lika viktig
som den kognitiva

Teoretisk modell

- Teori om psykosociala miljöer (Moos)
- Universell teori om mänskliga värderingar (Schwartz)
- Elevers bedömningar av svenska skolmiljöer (Westling Allodi)
- Self-determination theory: autonomy relatedness mastery (Deci & Ryan)

Westling Allodi, 2007

Innehåll	Definition
Kreativitet	Uttryck av personlig karaktär med kreativa och konstnärliga aktiviteter
Stimulans	Glädje tillfredsställelse och njutning
Lärande	Möjlighet till förbättring av prestationer, utveckling och breddning av intressen
Kompetens	Upplevelse av kompetens, goda förmågor och utsikter
Säkerhet	Inget våld, inga trakasserier och farliga situationer
Kontroll	Närvaro av meningsfulla regler, organisation, självdisciplin
Hjälpsamhet	Samarbete och stöd mellan eleverna
Delaktighet	Delaktighet och uppskattning av varje person i gruppen, demokratiska värderingar
Ansvar	Tillit och ansvar för aktiviteter
Inflytande	Uttryck av idéer om viktiga saker i skolan, möjlighet att bli lyssnad på

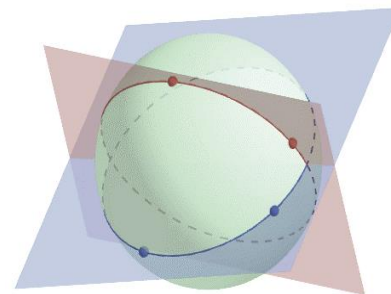
Testat i några 7-9 skolor

- Utgångsläge: skillnader i resultat mellan pojkar och flickor, låg måluppfyllelse, regler, undvikande av uppgifter, gruppkultur, kaos, dokument saknas
- Insatser: kvalitet i lunchmaten, fritidsaktiviteter, resurser, bättre arbetsmiljö, elevinflytande, flera kreativa aktiviteter, variation i redovisning, emotionellt stöd för elever uppmuntras

Utveckling av ett självbedömningsinstrument av lärmiljön

- Komplement till bedömning genom elevenkät
- Idé att involvera direkt lärarna i bedömningen
- Underlag reflektion och diskussion i arbetslag
- Kan det utvecklas till ett observationsinstrument?
- Format efter internationella förebilder:
ECERS APERS
- Testat med studenter i specialpedagogprogrammet

Specialpedagogiskt arbete

- Utveckla lärmiljöer - stor del av specialpedagogens arbete
- Sociala klimatet är viktigt för lärandet
- Kontinuerligt utvärdera skolans verksamhet
- Brist på bedömningsinstrument av lärmiljön i grundskolan

Tvådelad pilotstudie i två uppsatser

- Syfte: testa användbarhet och tillförlitlighet
- Identifiera problematiska formuleringar, förbättringsområden
- Uppsats 1: jämför lärarskattningar med klassrumsobservationer - i två åk 8 klasser
- Uppsats 2: jämför lärarskattningar med skattningar från några elever i samma klass - i två åk 8 klasser

Självbedömning med MAVIS

Exempel på hur en fråga i skattningsformuläret ser ut

Fråga	Detta är en stor utmaning i denna grupp	Detta har vi arbetat en del med men det finns utvecklingsmöjligheter	Detta är verkligen en styrka i denna grupp	Anteckningar
1	☐ Det finns inte möjlighet för eleverna att göra någon aktivitet under rasterna	☐ Under rasterna har flertal elever tillgång till någon aktivitet	☐ Eleverna har möjlighet att påverka vad som är möjligt att göra under rasterna och det bidrar till en bra stämning i gruppen	Vi har introducerat flera förbättringar i skolmiljön både utomhus och inomhus men eleverna har inte involverats så mycket i dessa insatser

Anteckningsfältet kan användas för egna kommentarer.

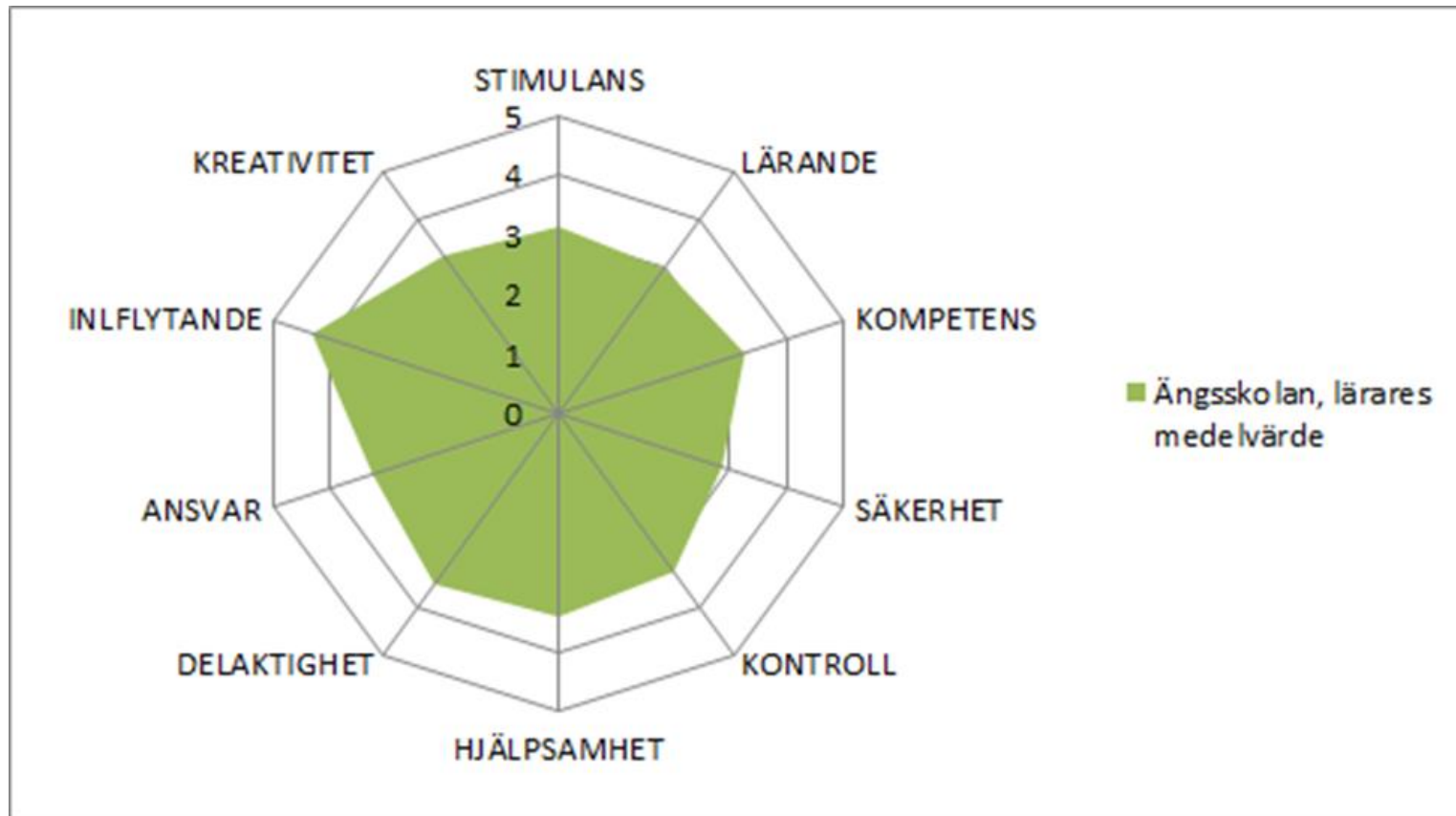
Lärarnas reaktioner

- Positiva och vissa negativa
- Vissa begrepp kan uppfattas på olika sätt men konsensus vid diskussion
- Materialet ger en bra bild av lärmiljön fångar det som är positivt och ger stöd i att utveckla svagare sidor
- Bekräftelse, förståelse och grund till diskussion

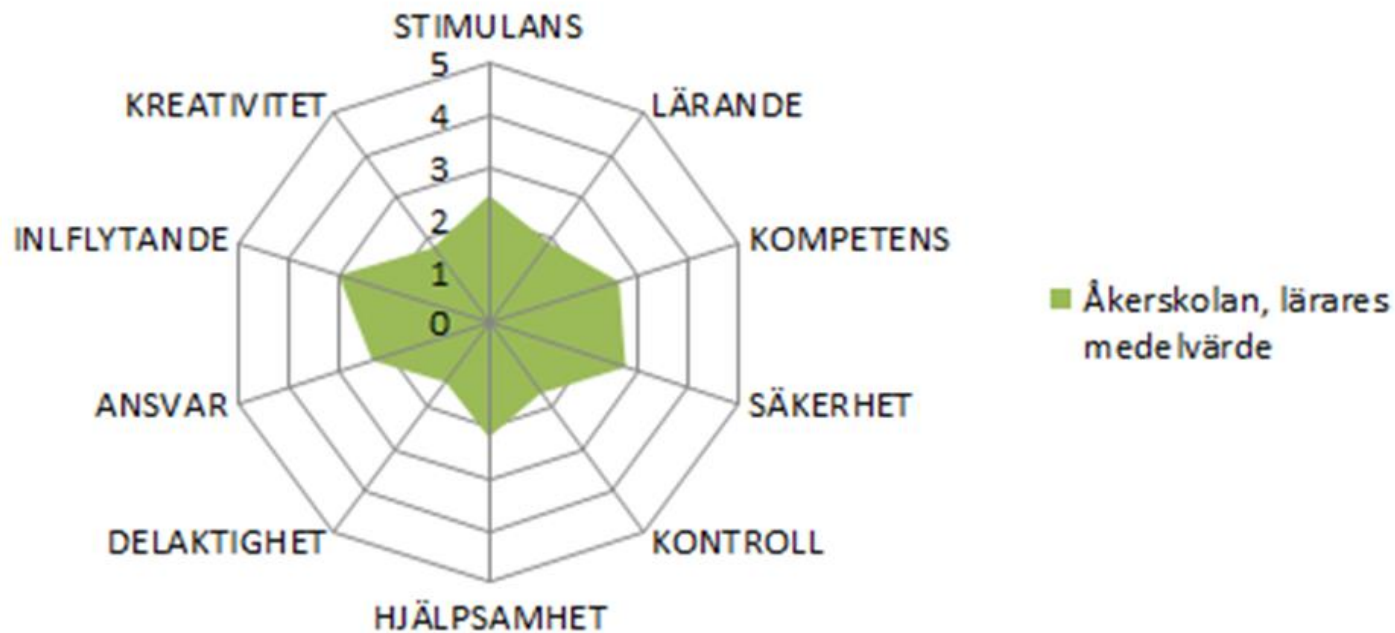
Vad kan bedömningsinstrumentet bidra med?

- Få en bild av utgångsläget
- Undersöka vad som behöver förändras
- Utvärdera om en utveckling har skett
- Visualisera en profil

Profil från Ängsskolan

Profil från Åkerskolan

Reflektioner

- Möjligt tillämpning i specialpedagogers arbete
- Involvera lärare i gemensam diskussion
- Teoribaserad, erbjuder förklaringar av fenomen och förståelse av samband
- Olika värderingar och organisationskultur kommer till ytan
- Samsyn, regler och värderingar kan utvecklas
- Gemensamma begrepp och yrkesspråk om socioemotionella aspekter
- Struktur - vägvisare

Vidareutveckling i forskning och praktik

- Revidering av texten - förtydligande av begrepp
- Utprovning i större skala
- Utveckling av en experimentell pedagogisk intervention för att utveckla **kvalitet i det sociala klimatet** - och därmed påverka elevernas hälsa
välbefinnande lärande

Tack för uppmärksamheten!

Referenser

Allodi, M. W. (2010). Goals and values in school: A model developed for describing, evaluating and changing the social climate of learning environments. *Social Psychology of Education*, 13(2), 207-235.

Allodi M. W. (2010). The meaning of social climate of learning environments: some reasons why we do not care enough about it. *Learning Environments Research*, 13(2), 89-14. DOI 10.1007/s10984-010-9072-9

Allodi, M. W. (2013). Möjligt att vända en skola i kris genom interna utvecklingsprocesser: Lärandemiljö: skolutveckling genom det sociala klimatet. In: *Resultatdialog 2013*: (pp. 18-30). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Sundbom, L. (2014). *Bedömning av fysisk och social lärmiljö på grundskolan - En utvärdering av skattningsverktyget MAVIS med lärarskattningar och elevintervjuer*. Examensarbete. Specialpedagogprogrammet, Specialpedagogiska institutionen. Stockholms universitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-115536>

Yrwing, C. (2014). *Bedömning av fysisk och social lärmiljö på grundskolan - En utvärdering av skattningsverktyget MAVIS med lärarskattningar och klassrumsobservationer*. Examensarbete. Specialpedagogprogrammet, Specialpedagogiska institutionen. Stockholms universitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-115539>